

Ilmastopolitiikan pyöreä pöytä; 16. kokous

Aika: ke 8.6.2022 klo 10.30-12.00

Paikka: Ympäristöministeriön pankkisali, Aleksanterinkatu 7, Helsinki / teams

Aihe: Kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman (KISS2030) valmistelu

Osallistujat:

Ohisalo Maria ympäristö- ja ilmastoministeri (pj)
Kurvinen Antti maa- ja metsätalousministeri

Eloranta Jarkko SAK
Hildén Mikael SYKE
Häkämies Jyri EK
Kaskinen Tuuli CLC
Kemell Ann-Mari TEM
Komulainen Virpi YM
Korhonen Hannele ilmastopaneeli
Lehtonen Terhi YM
Luukkonen Jari WWF
Myllylä Viivi YM
Mäkinen Kirsi MMM
Nyman Sara Allianssi
Palola Antti STTK
Pantsar Mari Sitra
Peisa Jyrki Metsäteollisuus
Pilli-Sihvola Karoliina MMM
Rajala Markku TEM
Riipinen Miira Kuntaliitto
Siivonen Katriina Kestävyyspaneeli
Von Schoultz Fredrick Hinku-kunnat
Vyyryläinen Tiina Kuluttajaliitto

Alatalo Heidi YM
Muurman Jarmo YM (pääsihteeri)

1. Kokouksen avaus

Pääministerin estyessä puheenjohtajana toiminut ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo avasi kokouksen klo 10.37. Kansallisen sopeutumissuunnitelman laatimisesta on säädetty ilmastolaissa ja suunnitelma on osa ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmää, joka koostuu sopeutumissuunnitelman lisäksi pitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta, keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta, maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta sekä erillisestä ilmasto- ja energiastrategiasta. Uudessa, 1.7.2022 voimaan tulevassa ilmastolaissa sopeutumisen tavoitteena on edistää ilmastomuutoksesta aiheutuvien ilmastoriskien hallintaa ja vahvistaa kykyä sopeutua muutoksiin sekä osaltaan vahvistaa ilmastokestävyyttä. Suunnitelmaa valmistellaan parhaillaan maa- ja metsätalousministeriön johdolla. Suunnitelman päivitystyö on hyvässä vauhdissa ja sen on määrä valmistua vuoden 2022 aikana.

Puheenjohtaja ilmoitti, että Hinku-kuntia edustanut Ari Alatossava on siirtynyt muihin tehtäviin ja toivotti uuden Hinku-kuntien edustajan Porvoon apulaiskaupunginjohtaja Fredrick von Schoultzin tervetulleeksi pyöreän pöydän toimintaan mukaan.

2. Pyöreän pöydän 15. kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin 15. kokouksen pöytäkirja.

3. Kansallisen ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelman valmistelu

Neuvotteleva virkamies Kirsi Mäkinen maa- ja metsätalousministeriöstä esitteli kansallisen ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelman valmistelua. Uuden ilmastolain myötä suunnitelma valmistellaan jatkossa joka toinen hallituskausi. Väliin jäävän hallituskauden aikana tarkastellaan toimenpiteiden etenemistä ja mahdollisten lisätoimien tarvetta. Suunnitelmaa on valmisteltu laajalla tietopohjalla ja valmistelua tukee mm. KOKOSOPU-arviointihankkeen tulokset sekä riski- ja haavoittuvuustarkastelu. Valmistelun aikana on käyty laajaa vuoropuhelua tiedeyhteisön sekä kunta- ja aluetoimijoiden kanssa. Parhaillaan nuorten kanssa on käynnissä digiraati, jossa keskustellaan suunnitelman visiosta ja päämääristä.

Sopeutumissuunnitelma toimii kansallisena kattosuunnitelmana ja ohjaavana asiakirjana, joka kokoaa ison kuvan sopeutumistarpeista ja linjaa millä tavalla suomalaista yhteiskuntaa tulisi vahvistaa muuttuvaan ilmastoon varautumiseksi ja muutokseen sopeutumiseksi vuoteen 2030 mennessä. Suunnitelmaan on saatu syötteitä myös vuonna 2021 hyväksytystä EU:n sopeutumisstrategiasta. Tällä hetkellä valmistellaan suunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä. Suunnitelman on määrä lähteä lausuntokierrokselle syyskuussa ja se annetaan valtioneuvoston selontekona vuoden 2022 loppuun mennessä.

Suunnitelman visio on hyvinvointia ja turvallisuutta muuttuvassa ilmastossa. Hyvinvointi ajatellaan laajasti sekä ihmisten että luonnon- ja elinympäristöjen hyvinvointina. Suunnitelman päämäärillä tuetaan sitä, että yhteiskunnalla ja sen toimijoilla on tahtotila, kyky ja keinoja ennaltaehkäistä ja varautua, sekä tehokkaasti hallita sekä luontoon että yhteiskuntaan kohdistuvia ilmastomuutokseen liittyviä riskejä. Sopeutumisen kannalta ilmastomuutokseen hillintä on ensisijaista, mutta on välttämätöntä tarttua myös sopeutumistoimiin ja varautua muutoksiin. Ilmastomuutoksen vaikutuksia on pohdittava kaikilla sektoreilla. Myös sopeutumisen oikeudenmukaisuus vaatii moniulotteista tarkastelua. Valmistelun aikana tiedesparrausprosessissa on pohdittu

utkijoiden kanssa eri oikeudenmukaisuuden näkökulmia (toimija, alueellinen, EU, kv-näkökulma).

4. Sopeutumispolitiikan toimeenpanon kokonaisarviointi (KOKOSOPU) -hankkeen tulokset

Johtaja Mikael Hildén Suomen ympäristökeskuksesta esitteli VN teas-KOKOSOPU-hanketta ja sen tuloksia. KOKOSOPU-hankkeen päätavoitteena on tuottaa kokonaisarviointi kansallisen sopeutumispolitiikan edistymisestä erityisesti kansallisen sopeutumis suunnitelman valossa ja kansainväliseen kehitykseen verraten. Vuonna 2014 Suomessa hyväksyttiin vuoteen 2022 ulottuva kansallinen sopeutumis suunnitelma, jonka tavoitteena oli vahvistaa kansallista kykyä sopeutua ilmastonmuutokseen. Hankkeessa on tarkasteltu sopeutumisen nykytilaa suhteessa vuoden 2014 suunnitelman tavoitteisiin. Alue- ja kuntatason sopeutumistyö hakee vielä muotoaan. Voimavarat ovat pienet hallinnon kaikilla tasoilla ja myös kysymykset oikeudenmukaisesta sopeutumisesta ovat uusia. Ilmatoriskit on tiedostettu mm. valtakunnallisessa riskiarvioinnissa, mutta johdonmukaista kaikkia hallinnonaloja koskevaa tarkastelua ei ole tehty, eikä kattavaa seurantaa ole. Tärkeää on vahvistaa tietopohjaa ja saada nostettua tietoisuutta. Esimerkki myönteisestä kehityksestä on ilmastopaneelin SUOMI-hankkeen julkisesti saatavilla oleva aineisto. Kyky sopeutua nykyiseen ilmastoon on parantunut, mutta ilmastonmuutokseen varautuminen ei ole pelkästään sitä, mitä tapahtuu Suomessa. Laajemmat rajat ylittävät muutokset ja niiden heijastevaikutukset tunnetaan vielä puutteellisesti. Erilaiset tekijät ja tapahtumat voivat vahvistaa ilmastonmuutoksen vaikutuksia.

Hankkeessa on esitetty suosituksia etenemiselle. Monet rakenteet ovat jo olemassa, erityisesti valtakunnallinen riskiarviointi ja valtionhallinnon yhteinen tulevaisuuskatsaus. Alue- ja kuntatason sopeutumis suunnittelua tulee kuitenkin edistää. Kunnat ovat eri tilanteissa; osa kunnista toimii edelläkävijöinä jopa kansainvälisesti, mutta osassa kunnista sopeutumistyö on alkutekijöissä. Julkisen- ja yksityisen sektorin vuorovaikutus käytännön toimien mahdollistamiseksi, sekä tiiviimpi vuoropuhelu sopeutumis- ja hillintätoiminnan välillä on tärkeää. Lisäksi tarvitaan toimivia palveluita, sopeutumistoimien seurantaa ja arviointia sekä vaikeasti hallittavien vaikutusten hahmottamista ja niiden hallinnan kehittämistä.

5. Keskustelu

Puheenjohtaja avasi keskustelun ja mm. seuraavia näkökohtia nostettiin esille keskustelussa:

Yleisiä huomioita

- Ilmastotoimissa on tärkeää huomioida kestävä kehitys: ympäristöllinen sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys. Ilmastokestävyyttä vahvistamalla vahvistetaan myös yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta.
- Tarvitsemme positiivisen vision hiilineutraalista luontoa vahvistavasta hyvinvointiyhteiskunnasta. Tekemällä sopeutumistoimia, varmistetaan parempi tulevaisuus.
- Luontokatoa ei pidä unohtaa ja mm. vapaaehtoisten helmi-hankkeiden kautta on tehty hyvää työtä. Luonnon monimuotoisuus on paras biotalousvakuutus.
- Faktaan pohjautuvaa kriisitietoisuutta tulee lisätä. Ilmaston lämpenemistä ei enää pystytä kokonaan estämään vaan meidän tulee sopeutua siihen. On tärkeää, että saadaan kaikki toimijat erit. yritykset pohtimaan omaa toimintaansa.
- Viestimistä positiivisuuden kautta pidettiin tärkeänä. Kerrottava selkeästi esim. mistä hiilineutraalisuudessa on kysymys ja sanoitettava, että jatkossakin voimme tehdä

samanlaisia asioita (asuminen, liikkuminen, ruoantuotanto), mutta ne tapahtuvat kestävämmiin.

Huomioita sopeutumissuunnitelman sisältöön

- Suunnitelma nähtiin arvokkaana kokonaisuutena, jonka tuottama tieto ja esitetyt toimet auttavat koko yhteiskuntaa varautumisessa. Korostettiin kokonaisvaltaista, ennakoivaa ja tietopohjaista lähestymistapaa.
- Yritykset paremmin mukaan sopeutustyöhön, keskiössä on tähän asti ollut hillintä. Ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyvät ratkaisut voisivat olla kilpailuvaltti ja kasvattaa osaltaan Suomen kansainvälistä ilmastokädenjälkeä. Yksityisen ja julkisen sektorin vuorovaikutus paremmin esille.
- Kytös työllisyysvaikutuksiin paremmin esiin, sopeutumisen osaamis- ja työllisyystarpeet.
- Huomioitiin, että uudet hyvinvointialueet ja sen myötä uusi hallinnollinen taso tulossa. Sopeutumisessa ja sään ääri-ilmiöihin varautumisessa erityisesti sote-sektorilla on tehtävää.
- Riskinä nostettiin esille mm. metsien ja viljelysmaiden muuttuvat kasvuolosuhteet, terveysriskit ja puuntuonti sekä niihin varautuminen. Epäsuotuisaa kehitystä nähty jo Euroopan maissa. Keinoina mainittiin metsien uudistaminen, metsien hyvä terveys ja kasvukunto.
- Pidettiin hyvänä globaalia sopeutumisnäkökulmaa: raaka-aineiden ja tuotteiden toimitusketjut, ruokaturva, ilmastopakolaiset on nostettu tärkeänä esille.
- Valmistelua on tehty hyvässä vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä, mikä helpottaa käytännön toimeenpanoa. Korostettiin yhteistyötä tiedeyhteisön kanssa, sekä valmistelua paikallisten, alueellisten ja valtakunnallisten toimijoiden kesken.

Kuntien ja yritysten rooli sopeutumisessa

- Tärkeää huomioida, että kunnat ovat erilaisia ja niillä on erilainen kyky reagoida ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Kunnissa korostuu varautuminen talouteen, ihmisten hyvinvointiin ja ympäristöön kohdistuviin riskeihin.
- Ilmastonmuutoksen hillintää tehdään suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti kunnissa ja kaupungeissa, mutta sopeutuminen ja varautuminen eivät ole samalla tasolla. Tarvitaan enemmän suunnitelmallisuutta ja tavoitteellisuutta (mm. tärkeää kaupunkisuunnittelussa, maankäytön suunnittelussa ja rakentamisessa, rakennetun ympäristön toimenpiteissä) ja kansallista tukea.
- Kunnilla tulee olla työkaluja, riittävästi valmistelu- ja toimeenpanoresursseja sekä rahoitusta investointeihin.
- Kuntatasolla tärkeää saada lisätietoa paikallista riskeistä ja toimenpiteiden kustannuksista. Kaiken kaikkiaan katsottiin, että tietopohjaa tulee vahvistaa ja tutkimustyötä tehdä sekä julkisella sektorilla että yrityksissä.
- Todettiin, että kunnat eivät lähde tyhjältä pöydältä, vaan monet kunnat ovat tehneet jo pitkään sopeutumistyötä mm. varautumalla tulviin.

Oikeudenmukaisuus ja hyväksyttävyyys

- Suunnitelmassa oikeudenmukainen siirtymä (alueellinen, sos. ja taloudellinen) voisi olla vahvemmin esillä. On selvää, että ilmastonmuutos kohtelee epätasa-arvoisemmin yhteiskunnan eri toimijoita, yksilöitä ja yhteisöjä. Tarvitaan kaikki mukaan hyväksyttävyyden varmistamiseksi.
- Muutoksen hyväksyttävyyden kannalta heikossa asemassa olevien ihmisten ja alueiden tukeminen on ratkaiseva asia niin hillintä- kuin sopeutumistoimien osalta. Meillä on oltava keinot, joilla varautumis- ja sopeutumistoimien vaikutukset tarvittaessa kompensoidaan.

- Oikeudenmukaisuuteen tarvitaan ennakoivaa sopeutumista ja kykyä, taitoa, keinoja sekä tahtoa. Tarvitaan kaikkien eri organisaatioiden osallisuutta. Varautumista henkilöstön osaamiskartoituksilla sekä osaamisen laajentamista ja syventämistä.
- Oikeudenmukaisesta siirtymästä viestiminen on erityisen tärkeää. Sillä voidaan välttää tarpeettoman vastakkainasettelun lisääntyminen.
- Reiluus ei tunne rajoja. On tärkeää auttaa ihmisiä haavoittuvissa maissa sopeutumaan ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Samalla autamme itseämme. Todennäköinen skenaario on, että ilmastopakolaisuus lisääntyy myös Suomeen.

6. Muut ajankohtaiset asiat

- Pyöreän pöydän yksi varapuheenjohtajista Sara Nyman Allianssi ry:stä kertoi nuorten terveisiä 24.5. järjestetystä nuorten pyöreän pöydän tapaamisesta, jossa keskusteltiin Suomen ilmastopolitiikasta ja ylisukupolvisuudesta. Puheenjohtajana toimi ympäristö- ja ilmastoministeri Emma Kari. Tilaisuudessa nuoret antoivat laajaa tukea usean ministeriön alaisuuteen perustettavalle nuorten ilmasto- ja luontoneuvostolle. Ulkoministeriön 2250 Nuoret, rauha ja turvallisuus päätöslauselma sekä ilmastolain uudistaminen mainittiin esimerkkeinä hyvästä nuorten osallistamisesta. Tässä yhteydessä nostettiin esille, että tulee välttää kahden tason järjestelmän syntymistä, jossa nuoret vaikuttavat omissa kerhoissaan, mutta päätökset tehdään toisaalla. Nuorilla tulee olla paikat myös päättäviin pöytiin. Koulutuksen tulee varmistaa, että jokainen valmistuva on varustettu ilmastokriisin aikakauden osaamisella ja taidoilla. Koulujen lisäksi nuoria tavoitetaan paljon harrastusten kautta ja pohdittiin, onko esim. urheiluseurojen rooli alihyödynnetty ilmastokasvattajina. Todettiin, että kuntien keskustelu- ja toimintakulttuuri laahaa perässä. Moni laki velvoittaa nuorten kuulemiseen, mutta useimmiten ongelma on edelleen aikuisten asenteet.
- Pyöreän pöydän pääsihteeri Jarmo Muurman kertoi esiselvityshankkeesta, joka tukee osaltansa ylisukupolvista oikeudenmukaisuutta. Parhaillaan loppuvaiheessa oleva neuvola-ilmastoesiselvityshankkeessa ovat mukana STM, THL, VNK (Käyttätymistieteellinen ryhmä) sekä YM. Selvitystyö valmistuu kesäkuun aikana.

7. Seuraava kokous

Seuraava pyöreän pöydän kokous on 15.9. klo 10.30-12.00.

8. Kokouksen lopetus

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.00

Jarmo Muurman, pääsihteeri

JAKELU: Ilmastopolitiikan pyöreän pöydän puheenjohtaja, varapuheenjohtajat, jäsenet ja pysyvät asiantuntijat